

Rekabet Kurumu Başkanlığından;

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2012-4-290
Karar Sayısı : 12-42/1318-431
Karar Tarihi : 28.08.2012

(Muafiyet)

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY,
Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖR : Hakan BİLİR, Gülçin DERE, Buket ARI

C. BİLDİRİMDE

BULUNAN

: Cigna Nederland Gamma BV
Temsilcileri: Av. Ceylan KARA, Av. Gülşah EKİZ
Maya Akar Center Büyükdere Cad. No:100/29 34394
Esentepe/İstanbul

- (1) **D. DOSYA KONUSU: Finansbank A.Ş. ile Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş. arasında akdedilen “Hayat Sigortaları Acentelik Sözleşmesi”ne menfi tespit belgesi verilmesi veya muafiyet tanınması talebi.**
- (2) **E. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına en son 17.08.2012 tarih ve 6498 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 24.08.2012 ve 2012-4-290/MM sayılı Ön İnceleme Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **F. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda, bildiri yapılan “Hayat Sigortaları Acentelik Sözleşmesi (Sözleşme)”ne; Sözleşme süresince devam edecek rekabet etmeme yükümlülüğü ve (aktif olarak diğer tarafın müşterisine ulaşmak anlamına gelen) Sözleşme'nin bitmesi/feshedilmesi ertesinde 5 yıl sürecek teşvik etmeme yükümlülüğünün hilafındaki her türlü hükmün tadil edilmesi koşuluyla, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 5. maddesi uyarınca bireysel muafiyet tanınmasının uygun olacağı görüşüne yer verilmiştir.

G. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

- (4) Bildirime Sözleşme ile Finansbank, Finans Emeklilik'in sunduğu hayat sigortası ve emeklilik fonları ürünlerinin ve bu ürünlere yönelik hizmetlerin pazarlanması, promosyonu, dağıtımı ve satışı için acente olarak atanmıştır. Finans Emeklilik ise anlaşma ile söz konusu ürünlerin Finansbank'ın dağıtım ağı aracılığıyla satışı için münhasır tedarikçi olmuştur. Söz konusu acentelik sözleşmesi 15 yıl süreli ve bu süre sonuna kadar münhasırlık içeren bir bankasürans (banka sigortacılığı) düzenlemesidir.

G.1. Kanun'un 4. maddesi Açısından Yapılan Değerlendirme

- (5) Dosya konusu bildirim Finans Emeklilik'in, Finansbank'ın tek kontrolünden, Cigna Nederland Gamma BV (Cigna Gamma) ile ortak kontrolüne geçmesine ilişkin işlem kapsamında yapılmıştır. Buna göre Finans Emeklilik ile daha önce de acenteliğini yapan Finansbank arasında münhasır acentelik sözleşmesi imzalanmıştır.
- (6) Dosya mevcudu bilgilerden, bildirime konu acentelik sözleşmesi ile Finansbank'ın acente olarak 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin Açıklanmasına

12-42/1318-431

Dair Kılavuz'da belirtilen riskleri üstlenmediği ve bağımsız davranmadığı anlaşılmaktadır. Esasen, sözleşme ile Finansbank'ın üstlendiği edim, Finans Emeklilik tarafından üretimi ve pazarlaması yapılan hayat sigortası ve bireysel emeklilik ürünlerinin müşterilere satışı ve sigorta primlerinin tahsili ile sınırlıdır. Bu çerçevede ticari ve mali riskler Finans Emeklilik tarafından üstlenilmektedir. Dolayısıyla bildirim konu acentelik sözleşmesinin, anılan sigorta şirketi hesabına aracılık ettiği ya da akdettiği sözleşmelere ilişkin olarak acenteye getirilen sınırlamalar bakımından, Kanun'un 4. maddesi kapsamında olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- (7) Bununla birlikte, bildirim konusu acentelik sözleşmesinde münhasırlık ve rekabet yasağı ile ilgili çeşitli hükümler yer almaktadır. Anılan hükümlere göre, Finans Emeklilik, hayat sigortası ve emeklilik ürünlerinin Finansbank'ın dağıtım ağı vasıtasıyla pazarlanması, satışı ve dağıtımına ilişkin münhasır bir hak elde etmektedir. Bu çerçevede, Sözleşme'nin 5.3. maddesi uyarınca, Finansbank doğrudan veya dolaylı olarak Finans Emeklilik dışında herhangi bir sigorta şirketi tarafından çıkarılan hiçbir hayat sigortası ve emeklilik ürününü kendi dağıtım kanalı vasıtasıyla pazarlamayacak, satmayacak ve dağıtmayacaktır¹. Sözleşme'nin süresinin 15 yıl olduğu da dikkate alındığında, söz konusu hüküm ile birlikte Finansbank'a bu süre zarfında rekabet etmeme yükümlülüğü getirilmiş olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, rekabeti kısıtlayıcı maddeleri bulunan Sözleşme'ye menfi tespit verilmesi mümkün bulunmamaktadır.

G.2. 2002/2 sayılı Grup Muafiyeti Tebliği Bakımından Yapılan Değerlendirme

- (8) Taraflar arasındaki dikey ilişki nedeniyle bildirim konusu Sözleşme öncelikle 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği açısından değerlendirilmiştir.
- (9) Dosya mevcudu bilgilere göre, tarafların pazar payları 2002/2 sayılı Tebliğ'de muafiyet için öngörülen %40 eşliğinin altındadır.
- (10) Öte yandan, Tebliğ'in 5. maddesine göre, alıcıya getirilen belirsiz süreli veya süresi beş yılı aşan rekabet etmeme yükümlülüklerine Tebliğ ile sağlanan muafiyet uygulanmamaktadır. Dosya mevcudu bilgilere göre, Sözleşme'nin 5. maddesi uyarınca, Finansbank, madde 5.4 ve 5.11'de belirtilen koşullar hariç olmak üzere, sözleşme süresi boyunca başka bir sigorta şirketinin hayat sigortası ve emeklilik ürünlerini dağıtamayacaktır². Diğer bir deyişle, Finansbank, acentelik sözleşmesinin süresi boyunca yalnızca Finans Emeklilik'in anılan ürünlerinin dağıtımını yapacaktır. Madde 5.5'in ikinci kısmında yenileme ürünlerine ilişkin olarak maddenin geçerliliğini ve süresini uzatan bir istisna yer almaktadır. Bu madde uyarınca Finansbank'ın yukarıda yer verilen teşvik etmeme yükümlülüğü sözleşmenin süresinin sona ermesini takiben beş yıl süreyle devam edecektir. Söz konusu madde ile Finansbank'ın acentelik sözleşmesinin süresinin sona ermesini takiben beş yıl süreyle, herhangi bir poliçe sahibini yenileme ürününü iptal etmemesi, yenilememesi veya feshetmesi için teşvik etmesinin engellenmesi amaçlanmıştır³. Madde 5.8'in ikinci kısmında ise Finans Emeklilik'e getirilen teşvik etmeme yükümlülüğü düzenlenmektedir. Bu çerçevede Finans Emeklilik, Türkiye'de acente nezdinde bir mevduat hesabı, kredi kartı, nakit para kartı, kredi, ipotek (mortgage) veya herhangi bir başka bankacılık ürününe sahip olunmasına dayalı bir finansal ilişki içerisinde olan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi ya da herhangi bir bankasürans müşterisi olarak tanımlanan banka müşterilerini ilgili ürünlerin Finansbank dağıtım ağı dışında satılması amacıyla teşvik edemeyecektir⁴. Ancak söz

¹ (TİCARİ SIR)

² (TİCARİ SIR)

³ (TİCARİ SIR)

⁴ (TİCARİ SIR)

12-42/1318-431

konusu teşvik etmeme yükümlülüğü Madde 5.5. ile Finansbank'a getirilen beş yıldan farklı bir biçimde süresiz olarak kabul edilmiştir.

- (11) Netice itibarıyla, acentelik sözleşmesinin süresinin 15 yıl olduğu ve Sözleşme ile alıcıya rekabet etmeme yükümlülüğü getirildiği dikkate alındığında, bildirim konusu Sözleşme'nin grup muafiyetinden faydalanamayacağı anlaşılmaktadır.

G.3. Bireysel Muafiyet Değerlendirmesi

- (12) 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında, herhangi bir rekabet kısıtlamasına bireysel muafiyet tanınması için aşağıda yer verilen iki olumlu iki olumsuz koşulun birlikte sağlanması gerekmektedir.

a) Malların üretim veya dağıtım ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmelerin sağlanması

- (13) Sigortacılık hizmetlerinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren bankalar sıklıkla dağıtım kanalında acente olarak yer almaktadır. Banka sigortacılığı olarak da adlandırılan banka ve sigorta şirketleri arasındaki bu tür yakın ilişkiler ölçek ve kapsam ekonomisine imkan sağladığı gibi, her iki tarafın da diğerinin müşteri tabanına erişimini sağlaması, çapraz satış olanakları, diğer tarafın üstün marka imajından fayda elde edilmesi ve dağıtım açısından ileriye doğru dikey bütünleşme gibi kazanımlara neden olmaktadır.
- (14) Bildirim konusu münhasır acentelik sözleşmesi ile tek bir sigorta şirketinin ürünlerine odaklanılarak, o konuda daha fazla teknolojik ve kurumsal yatırım yapılmasının sağlanacağı; bunun da nihai olarak tüketicilere sağlanan hizmetlerin iyileştirilmesine yol açacağı değerlendirilmektedir.

b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması

- (15) Taraflarca yapılan açıklamalarda Finansbank ile Finans Emeklilik arasındaki uzun dönemli işbirliğinin sonucu olarak ortaya çıkacak uzmanlaşmanın tüketici ihtiyaçlarının daha etkin şekilde karşılanmasını sağlayabileceği vurgulanmaktadır. Artan teknolojik ve kurumsal yatırım sayesinde, tüketicilere sunulan hizmette iyileşmelerin sağlanacağı, tüketicilerin daha kapsamlı ürünler ile bunlara bağlı hizmetlerden faydalanabileceği ve Cigna Gamma'nın uluslararası tecrübesinin, tüketicilerin karşılaşılabilecekleri sorunlara daha yaratıcı çözümler sunulmasına katkı sağlayacağı ifade edilmektedir.
- (16) Cigna Gamma'nın uluslararası tecrübelerinden ve yapacağı yatırımlardan faydalanılıp müşterilere yeni çözümler üretilmesi, ürünlerin sağlanmasında uzmanlaşmaya gidilebilecek olması hizmetten yararlanan tüketicilerin lehine olan gelişmelerdir.

c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması

- (17) İnceleme konusu başvurunun değerlendirilmesinde en riskli durumun ele alınabilmesi bakımından hizmetler bazında en dar şekilde değerlendirmeye tabi tutulacak pazarlardan hayat, emeklilik fonları ve ferdi kaza sigortası alanlarında Finans Emeklilik'in payı sırasıyla (.....),(.....) olarak gerçekleşmiştir⁵. Finansbank'ın 2011 yılı bankacılık hizmetlerine yönelik pazar payı ise (.....) olarak gerçekleşmiştir.
- (18) Her ne kadar sigortacılık faaliyeti bakımından bankalar önemli bir ağırlığa sahip olsalar da, tarafların pazar payları oldukça sınırlıdır. Bu anlamda gerek Finansbank'ın gerek Finans

⁵ Bu pazar payları aynı zamanda Finansbank aracılığıyla gerçekleştirilen prim üretiminin, ilgili sigorta branşlarındaki toplam prim üretimlerine oranlarını da yansıtmaktadır. Başka bir deyişle, ilgili sigorta ve emeklilik branşlarında Finansbank yalnızca Finans Emeklilik'in acenteliğini yaptığından, söz konusu pazar payları hayat sigortaları, emeklilik fonları ve kaza sigortaları branşları bakımından Finansbank'ın bankasürans hizmetleri pazarındaki pazar paylarını yansıtmaktadır.

12-42/1318-431

Emeklilik'in ilgili alanlardaki pazar paylarının (.....)'in altında olduğu hususu dikkate alınarak acentelik sözleşmesinin rekabeti sınırlayıcı bir etkiye yol açmayacağı neticesine varılmıştır.

- (19) Ayrıca, acentelik sözleşmesinin 5.4 ve 5.11 maddeleri uyarınca Finansbank, sözleşmede tanımlanan "Yeni Ürünler" ve "Stratejik Olmayan Ürünler"i belli koşullar altında üçüncü kişi sigortacılarından tedarik edebilecektir.
- (20) Öte yandan, kredilerle ilgili sigortalarda acentelerin tüketicinin seçim özgürlüğünü engellemesi yasaktır⁶. Kredi teminatlarının sigortalanması söz konusu olduğunda tüketicilerin seçim hakkı bulunmaktadır. Bu çerçevede tüketici dilerse Finansbank'ın çalıştığı sigorta şirketi ile dilerse diğer bir sigorta şirketi ile çalışmakta serbesttir. Ayrıca kredi piyasasında da hakim durum olmadığı için herhangi bir bankadan kredi alamayan bir tüketicinin, diğer bir bankaya geçmesinin önünde ciddi bir engel bulunmamaktadır.
- (21) Son olarak benzer nitelikli dikey anlaşmalar nedeniyle ilgili pazarın üçüncü taraflara kapatılmasına yönelik etkinin değerlendirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Zira hayat sigortalarının yaklaşık %75'inin banka kanalı ile dağıtılmış olması banka sigortacılığının paralel ağlarla kapatılması konusunu gündeme getirmektedir.
- (22) Esasen, ilgili pazara girişler ve ilgili pazardaki rekabet, birbiriyle rekabet halindeki sağlayıcılar veya alıcılar tarafından uygulanan benzer nitelikteki dikey anlaşmaların oluşturduğu paralel ağlar tarafından önemli ölçüde engellenmekte ise Kanun'un 5. maddesindeki muafiyet şartlarının gerçekleşmesi mümkün değildir. Ancak bir sağlayıcının bağlı pazar payı % 5'ten az ise, grup muafiyeti kapsamındaki bir anlaşma nedeniyle söz konusu sağlayıcının birikimli kapama etkisine önemli bir katkıda bulunmadığı kabul edilebilmektedir⁷. Yukarıda yer verildiği üzere, tarafların pazar payları mezkur orandan düşüktür. Dolayısıyla, incelemeye konu acentelik sözleşmesinin pazarın kapatılmasına önemli katkısının olmayacağı değerlendirilmektedir.

d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması

- (23) Bildirim konusu anlaşmada Finansbank'a getirilen rekabet yasağının yaratacağı muhtemel rekabet karşıtı etkiler, pazarın rakip sigorta şirketlerine kapatılması ve/veya marka içi rekabetin ortadan kalkmasıdır. Rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi arttıkça daha büyük ölçüde bir pazar kapatma etkisi doğacaktır. Dikey anlaşmalarda, hakim durumda olmayan teşebbüsler arasında bir ila beş yıl arasında getirilen rekabet yasakları piyasadaki rekabet düzeyinde yarattıkları olumsuz etkileri dengeleyecek olumlu etkilerin varlığı durumunda makul kabul edilirken, beş yıldan uzun süreli rekabet etmeme yükümlülükleri ise çoğu yatırım türü açısından iddia edilen etkinlikleri gerçekleştirmek için zorunlu veya yaratılan pazar kapatma etkisini telafi etmeye yetecek düzeyde kabul edilmemektedir. Bununla birlikte, sağlayıcı tarafından alıcıya özgü olarak yapılan yatırımların -sağlayıcının başka alıcılar için kullanamayacağı teçhizata veya eğitime yatırım yapması v.b.- korunması için rekabet yasağı getirilmesi halinde yatırımların geri dönüşünü sağlamaya yetecek kadar süre için, franchise anlaşmalarında olduğu gibi, alıcı ve sağlayıcı arasında önemli bir know-how transferinin söz konusu olduğu durumlarda da anlaşmanın süresi boyunca rekabet yasağı getirilmesi dikey anlaşmanın yaratacağı etkinlikler bakımından makul

⁶ 17 Ocak 2009 tarih ve 27113 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Bireysel Kredilerle Bağlantılı Sigortalar Uygulama Esasları Yönetmeliği'nin "İyiniyet" başlıklı 10. maddesine göre zorunlu veya ihtiyari sigortalarda, kredi kullanan kişinin sigorta şirketini seçme hakkı sınırlandırılmaz. Sigorta sözleşmesine veya kredi sözleşmesine sigortanın belirli bir sigorta şirketine yaptırılmasına ilişkin konan her türlü şart hükümsüzdür.

⁷ Bkz. Kılavuz, 120. par.

12-42/1318-431

karşılanabilmektedir.

- (24) Bu çerçevede, mevcut dosya bakımından, olası piyasa kapama etkisinin; piyasa yapısı ve tarafların düşük pazar payı sebebiyle göz ardı edilebilecek seviyede olduğunu, söz konusu düşük pazar payları nedeniyle, marka içi rekabetteki sınırlamaların piyasadaki rekabet seviyesi üzerinde çok düşük bir etki yaratacağını, 15 yıllık münhasırlık döneminin Cigna Gamma'nın, Finans Emeklilik'teki yatırımından yeterli miktarda getiri sağlaması için gerekli olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca, ilgili pazarlarda markalar arası rekabetin önemli düzeyde bulunduğu, görece yoğunlaşma ile Finansbank'ın banka sigortacılığı hizmetlerindeki pazar payının düşük seviyelerde olduğu da dikkate alındığında, Sözleşme'de yer verilen 15 yıllık rekabet etmeme yükümlülüğünün makul olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.
- (25) Bildirim çerçevesinde değerlendirilmesi gereken son husus ise, taraflara getirilen sözleşme bitimi ertesindeki birbirlerinin müşterilerini aktif olarak teşvik etmeme yasağıdır. Taraflar söz konusu yasağın rekabet etmeme yükümlülüğü kadar ağır bir sınırlama olmadığı ve sözleşme bitimi veya sözleşme feshedilirse, karşı tarafın sözleşme süresince elde ettiği müşteri bilgileri nedeniyle diğer tarafı zor durumda bırakmamasının amaçlandığını ifade etmişlerdir.
- (26) Bilindiği gibi Birleşme/Devralma İşlemlerinde Rekabet Kurumunca Kabul Edilebilir Çözümlere İlişkin Kılavuz'da, devralma işlemlerinde üç yıl ve ortak girişim işlemlerinde ise ana teşebbüslere getirilen sınırsız rekabet etmeme yükümlülükleri; müşteri bağımlılığı ve know-how gibi konular dikkate alındığında yan sınırlama olarak makul görülmektedir. Mevcut dosya bakımından da, ürünün/hizmetin niteliği ve müşteri bilgilerin önemi dikkate alındığında tarafların birbirleri üzerine getirdiği ve yalnızca aktif pazarlamayı sınırlandıran yükümlülüğün belirli sürelerle sınırlı olmak şartıyla makul olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, madde 5.5 ile Finansbank üzerine getirilen sözleşmenin bitmesinden ve feshedilmesinden itibaren beş yıl süreyle geçerli olacak teşvik etmeme yükümlülüğünün bireysel muafiyet koşulları ile bağdaşacağı açıktır. Ancak, madde 5.8. ile Finans Emeklilik üzerine getirilen sınırsız teşvik etmeme yükümlülüğü kabul edilemez niteliktedir. Bu çerçevede bireysel muafiyetin ancak; *"Madde 5.8.'de yer alan yükümlülüklerin, sözleşmenin süresinin sona ermesi veya sözleşmenin daha erken feshedilmesini müteakip 5 (beş yıl) süreyle devam edeceği"*, şeklinde tadil edilmesi halinde tanınmasının uygun olacağı kanaatine varılmıştır. Dolayısıyla bireysel muafiyet ancak taraflar arasındaki rekabet etmeme yükümlülüğünün 15 yıl ve teşvik etmeme yükümlülüğünün (aktif olarak diğer tarafın müşterisine ulaşmak) ise sözleşmenin daha erken bitmesi/feshedilmesi ertesinde beş yıl sürmesi halinde geçerli olacaktır. Netice itibarıyla, tarafların acentelik sözleşmesinde yer alan bu koşula aykırı herhangi bir hükmü muafiyet koşullarına uygun bir biçimde tadil etmemeleri veya uygulamanın aksi yönde olması bireysel muafiyetin ihlali anlamına gelecektir.

H. SONUÇ

Düzenlenen Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, Finansbank A.Ş. ile Finans Emeklilik ve Hayat A.Ş. arasında 12.07.2012 tarihinde akdedilen Hayat Sigortaları Acentelik Sözleşmesi'ne; sözleşme süresince devam edecek rekabet etmeme yükümlülüğü ve (aktif olarak diğer tarafın müşterisine ulaşmak anlamına gelen) sözleşmenin bitmesi/feshedilmesi ertesinde 5 yıl sürecek teşvik etmeme yükümlülüğünün hilafındaki her türlü hükmün tadil edilmesi koşuluyla, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca bireysel muafiyet tanınmasına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.